

leziuni corporale grave a victimei cu traumă cranio-cerebrală, care de sine stătător s-a deplasat în ambulatoriul medico-legal din mun. Chișinău.

Concluzii

1. Acțiunile violente și maltratarea persoanelor de vârstă înaintată devine o problemă medico-socială importantă, care necesită a fi studiată multidimensional în scopul elaborării unui program de combatere al acestui flagel.

2. Conform datelor noastre, 2,9% dintre persoanele de vârstă a 3-a au solicitat asistența medico-legală specializată în ambulatoriul municipal Chișinău al CML în perioada anilor 2011–2012. La majoritatea dintre ele (91,7%) s-au stabilit vătămări corporale neînsemnate sau de grad ușor.

Bibliografie

1. Baci, Gh. Agresivitatea ca fenomen medico-legal. În Materialele simpoziului "Criminological situation and security in society". Chișinău, 1995, p. 28.

2. Bluvștein G., Mutoi G. Aspecte ale gerontologiei medico-legale; Rezumatele comunicărilor științifice la U.L.I.M., Chișinău 1998, p. 150-151.

3. Bulgaru-Iliescu Diana. Anomia microsocioală. Forme și consecințe. Iași, Ed. Timpul, 2002, 355 p.

4. Correctional Service Canada, Breaking the cycle of family. A resource handbook, written and produced by Bonnie Hutchinson Enterprises Inc., Ottawa, Ontario, 1988, p.14.

5. Duda Rene. Gerontologie medico-socială. Iași, editura Junimea, 1983.

6. Eitzen D, Stanley Z.B. Maxim Social Problems, fifth edition, Boston Allyn and Bacon, 1992, p. 290.

7. Iacob L. Vârsta a treia. Cunoaștere și intervenție. Iași 2001.

8. Marshall, Mary. Asistența socială pentru bătrâni. București, editura Alternative, 1993.

9. Rădulescu M.S. Sociologia vârstelor. Societatea și ciclul uman de viață. București, editura Hyperion, 1994, p. 306.

FEMEIA – VICTIMĂ INTRAFAMILIALĂ (Revista literaturii)

Gheorghe Baci, Luminița Grăjdeanu, Anatol Bondarev

Catedra Medicină legală USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Woman is the Victim within the Family (review)

In everyday life the woman occupies a particular place within the victims of aggression committed by husband because of her physical inferiority and her psycho-behavioral characteristics. Data from literature, which refer to the problem of victimization within the family, are presented. 12 sources of literature were analyzed, including the papers written by authors from Republic of Moldova. It was established that in contemporary society violence within the family represents a major flaw with heavy consequences for all its members, regardless the forms of aggression manifestations.

Rezumat

În viața cotidiană femeia ocupă un loc deosebit în cadrul victimelor agresivității din partea soțului datorită inferiorității sale fizice și caracteristicilor sale psiho-comportamentale. În lucrarea de față s-au studiat datele literaturii referitoare la o problemă dificilă cum este victimizarea în cadrul familiei. Analizei au fost supuse 12 de surse din literatura de specialitate, inclusiv și ale autorilor din Republica Moldova. S-a constatat că violența intrafamilială în

societatea contemporană prezintă un viciu de amploare cu urmări grave pentru toți membrii ei, indiferent de formele prin care se manifestă acțiunile agresionale.

Violența intrafamilială în societatea contemporană prezintă un viciu distructiv cu urmări imprevizibile, indiferent de formele în care se manifestă. Mai mulți autori [4, 5, 12] menționează că violența domestică este o problemă gravă a societății civile din întreaga lume, iar sancționarea ei constituie un obiectiv primordial pentru legislația fiecărei țări. Deși s-a manifestat de multă vreme, conștientizarea violenței intrafamilială ca problemă socială s-a făcut doar în ultimele decenii. Se arată că normele sociale (informale), la fel ca și cele juridice (formale), interzic utilizarea agresiunii și a violenței împotriva oricărui membru al societății, dar nici una dintre ele nu specifică de la ce nivel bătaia aplicată devine condamabilă și sancționabilă din punct de vedere juridic. Unele proverbe românești, în acest context, spun că „bătaia este sfântă etc.”

Conform Hotărârii Consiliului Europei din 26 martie 1985, violența în familie este „orice act sau omisiune comisă în cadrul familiei de către unul dintre membrii acesteia și care aduce daune sănătății, vieții, integrității corporale, psihologice sau libertății altui membru al aceleiași familii și vătămare de manieră gravă pentru dezvoltarea persoanei”.

Organizația Națiunilor Unite a fost cea care a recunoscut oficial faptul că violența împotriva femeilor este un abuz asupra drepturilor omului. În acest sens a fost adoptată Declarația de la Viena, prin care se condamnă violența împotriva femeii sub toate formele sale (Rezoluția nr.48-104 din decembrie 1993).

M. Popescu și A. Muntean [10] atestă faptul că este mult mai probabil ca o persoană să fie lovită sau ucisă în propria familie, decât oriunde altundeva, de oricine altcineva. Astfel, familia este considerată a fi locul cel mai periculos și mai expus violenței. Acest tip de violență se clasează pe locul 4 în topul cauzelor morții premature în lume, fiind și cel mai activ centru de agresivitate, mai puternică decât în oricare altă comunitate, poate și pentru faptul că în familie se dezvăluie adevărata față a personalității umane. Violența intrafamilială de multe ori nu este demascată, constituie un secret de grup, nejustificat sau „protejat” din dorința de a păstra imaginea instituției familiei de rușine față de colegi, vecini, prieteni.

T. Gurițencu [7] subliniază că agresivitatea intrafamilială constituie o cauză, printre cele mai frecvente, ale disoluției familiei. Starea de anomie microsocioală (familială). Se reflectă în mod expresiv în destrămarea familiei, cât timp, personalitatea anomică a partenerilor are rădăcini profunde în socializarea primară și generează conjugapatie, iar factorii situaționali (pauperitate, alcoolism și agresivitate) se află în interdependență și acutizează, determinând solicitarea divorțului. Frapantă este tendința de creștere a agresivității domestice la cuplurile tinere, ceea ce atestă că nu atât durata căsătoriei este un fapt de contențiune față de divorț, cât stabilitatea ei socio-economică.

În viața cotidiană femeia ocupă un loc deosebit în cadrul victimelor agresivității din partea soțului datorită inferiorității sale fizice și caracteristicilor sale psiho-comportamentale. Formele de victimizare a femeii au variat de la o etapă istorică la alta. Adesea ea a trebuit să accepte pedeapsa bărbatului ca pe ceva firesc, uneori suporta incomoditățile și consecințele regulilor sociale privind conduita soțului. În Evul mediu, morala și regulile Bisericii Creștine au acceptat dependența femeii față de bărbat, considerând-o drept ființă „inferioară de la natură”. Fără a înregistra modificări de esență, poziția femeii în familie și în societate, în perioada modernă, este la fel de subordonată, imaginea ei corespunzând unor stereotipuri învechite.

Fenomenul violenței domestice este unul complex, implicând afectarea pe diverse planuri a tuturor membrilor familiei. Sunt cunoscute mai multe forme de acțiuni asupra persoanei victimizate sau forme abuzate: fizică, sexuală, verbală, psihologică, economică, socială ș.a. Nu rareori procesul de victimizare este combinat simultan câteva forme de abuzuri.

Este știut că fiecare caz de violență conjugală se desfășoară în condiții particulare, totodată există o serie de factori comuni care determină tendințele fenomenului la nivelul întregii

societăți. Dintre astfel de factori pot fi evidențiate atitudinile și stereotipurile sociale cu privire la rolul „dominant” al bărbatului și cel „subdominat” al femeii, inegalitățile dintre sexe. O asemenea organizare patriarhală este bazată pe ideea că „bărbatul trebuie să exercite obligatoriu puterea și autoritatea asupra femeii”. Poziția de autoritate a bărbatului istoric a fost întărită de regulile cu privire la sexualitate, existente în legislațiile vechilor popoare.

Dintre factorii specifici care determină sau favorizează violența conjugală D. Bulgaru-Iliescu [3] menționează:

1. Conflictele legate de modul de administrare al bugetului familial;
2. Consumul de alcool și alcoolismul;
3. Gelozia;
4. Problemele sexuale ale cuplului;
5. Certurile cu privire la copiii rezultați din conviețuirea comună sau cu alt partener;
6. Dorința soției de a deveni independentă economic;
7. Conjugopatia;

Autoarea este de părere că emanciparea femeii în societatea contemporană deși a acționat în special asupra statutului său social, a perturbat și mai mult statutul său afectiv și moral. Violența conjugală este o „formă de discriminare, reprezentând un comportament ce are la bază o prejudecată: statutul social inferior al femeii comparativ cu cel al bărbatului”. Autoarea arată că: „victimizarea soției poate fi datorată în întregime conduitei ostile și agresive a soțului dar, totodată, poate să existe și o contribuție, în sensul că ea poate provoca direct sau indirect actele victimizante ale soțului său”.

Conform datelor ONU, în Germania și SUA, una din trei femei a fost victima violenței domestice, vinovat pentru aceasta fiind un bărbat din familie, soțul sau partenerul de viață. În Rusia, 80% din toate faptele penale sunt comise în cadrul familiei. În anul 1992, în Cuba, 26,2% din femeile cuprinse într-un studiu au fost victimele violențelor fizice, iar 33,5% al violențelor de ordin psihologic, făptașii fiind soții sau partenerii lor de viață. În Kuwait, aproximativ 15% dintre soți, sunt afectați de violență domestică. În Pakistan, 80% din femei cad victime ale violenței domestice. În Papua-Noa Guinee, două treimi din femei căsătorite sunt agresate de soții lor. În Lituania, 34,5% din totalul persoanelor ucise sunt femei, iar criminalii fiind proprii soți. În Africa de Sud, la fiecare șase zile o femeie este ucisă de soțul său sau partenerul ei.

S. Rădulescu [11] specifică că violența conjugală nu se referă numai la maltratarea fizică, ci la orice act de abuz care are ca scop: intimidarea, umilirea, rănirea sau jignirea partenerului de cuplu, inclusiv izolarea socială sau alungarea din cămin.

Consecințele violenței intrafamiliale adesea sunt foarte periculoase, soldate cu victime omenești. Gh. Gladchi [6] prezintă o amplă analiză a unui număr de 523 dosare penale privitor la omoruri intenționate și vătămări corporale grave comise în condițiile Republicii Moldova. Dintre acestea, fiecare al patrulea omor și fiecare a treia vătămare corporală gravă se săvârșea în cadrul familiei. De obicei, victimele violenței domestice deveneau femeile. Astfel, 75% din cazurile de omor au fost realizate de bărbați asupra femeilor. O parte considerabilă (42%) din numărul femeilor victime ale infracțiunilor de omor domestic autori au fost soții, foștii soți, concubinii, tatăl sau fratele. Doar circa 2% din toți bărbații au fost victimizați de către soțiile sale.

Gh. Baci și T. Gurițencu [1] au constatat că abuzurile și agresiunile fizice asupra femeilor în vârsta peste 60 ani din mun. Chișinău s-au produs, în măsură egală, în mediul familial (8,7%) și extrafamilial (8%), din numărul total de violențe împotriva femeii. S-a stabilit că cele mai frecvente cazuri de victimizare familială se pot identifica în sistemul medical, dar tocmai la acest nivel apar suficiente dificultăți: informarea limitată sau distorsionată a medicilor asupra simptomelor „sindromului femeii abuzate”, necunoașterea de către femei a faptului de a fi fost abuzată, nu numai public, dar uneori nici față de ele însele. Prin diagnosticarea formelor de violență, prin sistematizarea și analiza simptomelor respective a leziunilor corelat cu planul

psihopatologic, care ar permite mai obiectiv de stabilit circumstanțele reale ale conflictului intrafamilial.

N. Bărbulescu și C. Vochițoiu [2] arată că violența împotriva femeilor este una din problemele principale legate de sănătate și drepturile omului, adesea sunt trecute cu vederea, iar urmărirea în justiție și condamnările autorilor care abuzează fizic sexul feminin sunt mai puține decât plângerile. De aici, relațiile abuzive interpersonale distrug viața sănătoasă a familiei.

Mai mulți autori [3, 4, 8] dovedesc că până în prezent nu toate aspectele ce țin de victimizarea femeii în cadrul familial sunt investigate și abordate larg, nu există ample cercetări regionale, nu s-au întreprins analize științifice în care s-ar analiza toate aspectele problemei. Dintre acestea fac parte stabilirea structurii, motivele și condițiile în care se comit actele infracționale împotriva femeii, nu este sistematizat specificul lezional și posibilitățile expertizei medico-legale în calitate de probă la caz, nu sunt propuse măsuri adecvate de combatere în funcție de caracterul actului infracțional. Nu este ocazional și faptul că din numeroasele documente internaționale ce țin de drepturile omului numai câteva convenții au obiect problematica femeii: Convenția privind drepturile politice ale femeii (1952); Convenția asupra cetățeniei femeii căsătorite (1957); Convenția privind discriminarea în educație (1960); Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (1979) ș.a. Legislația la acest capitol oferă anumite posibilități de prevenire a diverselor forme de violență intrafamilială comise în familie totodată, spre regret, multe dintre infracțiunile, care la prima vedere se par ca neînsemnate, rămân necunoscute organelor de drept, deoarece femeile și mai ales copiii, nu întotdeauna vor să le declare. În aceste cazuri tăcerea este cea mai așteptată de către agresor.

Consecințele actelor violente asupra persoanei sunt cercetate de către organele de drept, devin obiectele opiniei publice, ridică multe probleme sociale. În condițiile creșterii numărului de acte agresionale, în ascensiune se află și infracțiunile comise contra demnității și sănătății femeii. Un capitol separat prezintă „sindromul femeii bătute” și consecințele cauzării vătămarilor corporale.

E.D. Muntean [9] consideră că strategia abordării situației de violență domestică să fie stabilită în baza următoarelor informații:

1. *Intervievarea.* Se focusează spre întrebări particulare referitor la violența în familie, stilul de rezolvare a conflictelor, abuzul verbal și fizic, formele de descărare emoțională.

2. *Evaluarea gradului de risc.* Se identifică acțiunile în perioada de criză a conflictului, consumul de droguri și alcool, episoade agresive anterioare, amenințări cu moartea, abuz sexual, tentative suicidare etc.

3. *Responsivitatea la raportarea victimei.* Importă atitudinea față de mărturisirea victimei - „povestea” să fie crezută sau nu este vinovată pentru comportamentele abuzive, confidențialitatea asupra informațiilor date.

4. *Planul de siguranță.* Identificarea resurselor (materiale sociale, psihologice, logice etc.) și ale comunității (servicii de asistare, suport, adăpost, telefoane de urgență etc.). Dacă situația necesită intervenție de urgență și protecție.

5. *Monitorizarea.* Are ca scop revizuirea planului de intervenție și monitorizarea rezultatelor, reconstituirea cognitivă a atitudinii victimei față de violență și capacitatea sa în cazul blocajelor sau distorsiunilor cognitive care impiedică procesul de recuperare și securitate. Motivul principal este dificultatea de ieșire dintr-o situație de violență cu cauzalitate multiplă.

6. *Documentarea.* Etapă necesară datorită riscului crescut de omucidere sau suicid, injurii fizice. Informațiile documentate asigură probatoriul în demersurile de care se poate beneficia. O documentare profesionistă furnizează validitate asupra informațiilor și credit pentru victimă.

Concluzii

1. Violența intrafamilială în societatea contemporană prezintă un viciu de amploare cu urmări grave pentru toți membrii ei, indiferent de formele prin care se manifestă acțiunile agresionale (fizice, psihologice etc.);
2. Actele legislative din multe țări ale lumii interzic folosirea violenței împotriva oricărui membru al societății, iar organizația națiunilor unite a fost cea care a recunoscut oficial faptul că violența împotriva femeilor face parte dintr-un abuz care lezează drepturile omului;
3. Se condamnă orice formă de agresiune asupra femeii nu numai în cadrul familiei, aceste acțiuni devin o problemă de anvergură, care trebuie să fie în permanentă atenție a organelor decizionale și întregii societăți.

Bibliografie

1. Baci, Gh.; Gurițencu, T. Amploarea fenomenului violenței împotriva femeii în județul Chișinău. În: Analele științifice a USMF „Nicolae Testemițanu”, ed.4, Vol.1, Chișinău, 2003, p.188-191.
2. Bărbulescu, N.; Vochițoiu, C. Studiul comparativ al dinamicii agresiunii intrafamiliale în județul Neamț. În: Mater. I-lui Congres al medicilor legiști din R.M., Chișinău, 2001, p.39-41.
3. Bulgaru-Iliescu, D. Anomia microsociale. Forme și consecințe. Iași, Editura Timpul, 2002, p.133-134.
4. Ciucă, Aurora. Răspunsuri europene la problema violenței domestice. Revista de securitate comunitară, Iași, 2002, nr.5, p.7-11.
5. Curcudel, Laura. Violența intrafamilială – status-quo legislativ în România. Revista de securitate comunitară. Iași, 2002, nr.5, p.12-14
6. Gladchi, Gh. Victimizarea în familie determinată de traficul de ființe umane și a criminalității juvenile. Mater. conf. șt-practice internaționale, Chișinău, 2001, p.76-80.
7. Gurițencu, T. Investigarea violenței conjugale asupra femeii. În: Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, 2002, vol. I, p.241-245.
8. Gurițencu, T. Caracteristica medico-legală și aspectele sociale ale infracțiunilor comise contra demnității și sănătății femeii. Autoreferat al tezei de doctor în științe medicale, Chișinău, 2003, 22 p.
9. Muntean, E.D. Premise ale identificării și evaluării violenței domestice. Revista de securitate comunitară, Iași, 2002, nr.5, p.44-47.
10. Popsecu, M.; Muntean, A. Violența domestică de la o realitate importantă la asumarea unei stări de fapt de viol. În: Un deceniu de tranziție de la situația copilului și a familiei în România. București, 200, p.37.
11. Rădulescu, S. Raționalitate și iraționalitate în acțiunea umană, București, Editura „Șansa”, 1994.
12. Rădulescu, S. Sociologia violenței intrafamiliale. București: Luminalex, 2001.